Частно Основно Училище „Димитър Екимов“
с. Русаля п.к. 5057, ул. 182, община В.Търново

Стратегията е приета на Педагогически съвет с Протокол №1 от 14.09.2024г.и е утвърден от директора на училището за периода 2024/2025 уч. год. до 2027/2028 г. (за срок от 4 год. след приемането му)

СТРАТЕГИЯ

ЗА РАЗВИТИЕ НА

ЧОУ "ДИМИТЪР ЕКИМОВ"

с. Русаля, обл. Велико Търново

Обхват на Стратегията:

1 ВЪВЕДЕНИЕ

1. ПОЕМАНЕ НА ОТГОВОРНОСТ
2. АНАЛИЗ НА МОМЕНТНОТО СЪСТОЯНИЕ
3. ПРИНЦИПИ
4. ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕТО
5. НА ЧОУ „ДИМИТЪР ЕКИМОВ”
6. ПЛАН НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ, ЗАДАЧИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА УЧЕБНАТА 2024/2025г.
7. ПРОГРАМНА СИСТЕМА ЗА ПОДГОТВИТЕЛНА ГРУПА

Мобилен:
Директор: +359898 629921
Зам.- директор: +359 899 002 337

E-mail:
Info-300144@edu.mon.bg
Rusalya.info@gmail.com

Стратегията за развитие на училището за периода 16 септември 2024 г. – 15 септември 2025 г. е приета на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 1 .и е утвърдена от директора на училището.

I ВЪВЕДЕНИЕ

ЧОУ "Димитър Екимов" - с. Русаля е единственото училище в България, чиито фокус е насочен изцяло върху будни и даровити деца от крайно бедни семейства. Неоспорим факт е, че броят на децата, израстващи в пълна социална изолация и лишени от правото на равен старт и шанс за развитие, расте с всеки изминат ден и проблемът далеч не е концентриран само сред малцинствените общности. Срещаме такива деца навсякъде – те живеят в крайна нищета и носят клеймото на обреченост. Статистиката сочи, че само за една година 21,000 деца са отпаднали от образователната система по силата на редица фактори, стоящи под общия знаменател на крайната бедност. Това води до тотална и пагубна липса на перспективи за тяхното израстване в личности, притежаващи адекватни за съвременното общество умения и възгледи.

МИСИЯТА на нашето училище е да даде шанс на децата в неравностойно положение да надскочат затворения кръг, в който са израснали, **а ЦЕЛТА** ни е - да развием природния им потенциал, приобщавайки ги поне до ниво, от което те биха могли да изберат за себе си алтернативен път за развитие, отвъд ограниченията на средата си. ЧОУ "Димитър Екимов" е пансион и предоставя безплатно образование, възпитание и грижа за децата през цялата учебна година. Поставени в подходящи условия, тези деца работят върху усъвършенстване на индивидуалните си качества и ги превръщат в капитал за своето бъдеще.

II ПОЕМАНЕ НА ОТГОВОРНОСТ

Стратегията за развитие на ЧОУ "Димитър Екимов" - с. Русаляв периода 16 септември 2024 до 15 септември 2025 година е продиктувана от промените в образователната политика на Република България, след влизане в сила на ЗПУО и съпътстващите го ДОС и е разработена на основание на чл. 263, ал.1, т.1 от ЗПУО. Актуализира се при необходимост.

Стратегията на ЧОУ „Димитър Екимов"- с. Русаля е съобразена с националната и регионална политика в сферата на образованието и определя развитието на Училището, през следващите години чрез оптимизиране и обновяване на технологиите, методите, средствата и организацията на дейностите. В центъра на процеса на образование, възпитание и социализация се поставя ученикът с неговите

заложби, интереси и потребности. Педагогическият ни екип е убеден, че в динамичната съвременност на XXI век повече от всякога се нуждае от свободни и мислещи хора, които смело посрещат предизвикателствата на времето, вземат решения и поемат отговорност.

ЧОУ "Димитър Екимов" - с. Русаля провежда и ще продължава да провежда, училищна политика подпомагаща индивида в свободното му развитие и усъвършенстване на природните му заложби, като по този начин утвърждава училището, като образователно-възпитателен и културен център на местната общност.

III АНАЛИЗ НА МОМЕНТНОТО СЪСТОЯНИЕ

УЧЕНИЦИ

Възпитаниците на ЧНУ "Димитър Екимов" идват от цяла България. В момента имаме общо 25 ученика от Русе, Тутракан, Тетевен, Галата, Лясковец, Сливен, Стара Загора, Русаля, разпределени по класове, както следва : три деца в предучилищна група -6 год., едно дете- в трета група – 5 год., две в I клас, три във II, три деца в III, едно в V, пет в VI, четири в VII клас.

ПЕДАГОГИЧЕСКИ ЕКИП

В училището работят: 1 директор, 1 зам.- директор , 1 учител предучилищна група, 4 начални учители, 11 учители в прогимназиален етап. Всички те са с висше образование.

МАТЕРИАЛНО –ТЕХНИЧЕСКА БАЗА

Училището разполага с училищна сграда за начален курс, със съответните учебни стаи, учителска стая/библиотека, спортна стая, компютърен кабинет и музикален кабинет. Къща пансион със 14 стаи за живеене, обзаведени с всички съвременни удобства, занималня за предучилищна група, столова и 2 творчески ателиета.

ФИНАНСИРАНЕ

Училище „Димитър Екимов" е частно учебно заведение, което представя 100% образовани, възпитание и грижа за учениците през цялата учебна година. До момента се финансира по проекти от чужди фондации, чрез дарения, спонсорства и лични средства на създателите. Държавно финансиране е минимално и отговаря на изискванията по силата на ЗПУО.

БЪДЕЩО РАЗВИТИЕ

Силни страни	Слаби страни
1. Създадени условия за позитивна мотивация за учене у учениците: индивидуален подход, дейности за изява на способностите и възможностите им.	1. Трудно свикване с иновационни методи на работа, на част от учителите. 2. Недостатъчна участие на учителите в обучения и квалификационни курсове,

2. Приложение на иновационни интерактивни методи на работа 3. Единодействие на екипа - учители, ментори, експерти 4. Създадено доверие между екип, ученици и родители. 5. Изграден Иновативен модел на работа фокусиран върху изкуствата – театър, музика, танц и изобразително изкуство. 6. Създадена авторска Менторска програма, стимулираща емоционалната интелигентност на децата. 7. Многобройни изяви на учениците в областта на изобразителното изкуство, музиката, литературата, шаха и др. 8. Формирани методически обединения. 9. Работа по проекти с училища от Германия и Англия.	поради липса на средства. 3. Липсата на редовна координация между учители и родители, поради отдалеченото местоживеене на семействата. 4. Липса на добра спортна база. 5. Липса на достатъчно нагледни пособия.

IV. ПРИНЦИПИ

Основните принципи залегнали при разработването на стратегията са базирани на общоприетите училищни ценности и изведените четири приоритетни стълба в доклада на ЕК по образование.

1. Да се учим, за да знаем / учене за знания и компетенции

2. Да се учим, за да правим / учене за практическо изпълнение на различни задачи и за самостоятелно справяне с професионалните задължения

3. Да се научим да живеем в разбирателство с другите / учене, насочено към уменията за общуване, разбиране, диалог и желанието да откриваме другите и да работим заедно за постигане на общи цели

4. Да се научим да спазваме правилата подчинени на училищните политики, законите и нормите поставени от местното, национално и еропейско ръководсвоо / учене за принадлежност и всеобхватност

5. Прозрачност – всички стратегически документи и вътрешни нормативни актове на училището да бъдат публично достъпни.

6. Документиране –документиране на идеите, предложенията и изказванията в процеса на изготвяне на вътрешните нормативни актове и тяхното съхранение и архивиране.

7. Обратна връзка –получаване на отговори и реагиране на предложенията на участниците в комисиите и предложенията на ПС.

8. Равнопоставеност – всички заинтересовани страни трябва да имат равни възможности за участие в планирането и реализирането на дейностите по изпълнение на стратегическите и оперативни цели.

V ЦЕЛИ, ЗАДАЧИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ЧОУ „ДИМИТЪР ЕКИМОВ"- с. Русаля

Задачата на ЧОУ „Димитър Екимов" – с. Русаля е да възпита и образова личности с широк интелект, богата култура, изявен морал, гражданско съзнание и поведение, способни за да реализират достойно себе си в обществото, работейки ефективна и за общественото благо. Всичко това подчинено на държавните образователни изисквания и стандартите на Европейския съюз в духа на демократичните ценности.

Визията на ЧОУ „Димитър Екимов" е да бъде конкурентоспособно училище, способно да формира у учениците национални и общочовешки добродетели, да усъвършенства творческите дарби и умения, да работи за възвръщане авторитета на българския учител и педагог, като цяло, утвърждавайки го като високо отговорна личност загрижена за изграждането на младите хора, като достойни граждани на България и света. Училището се стреми да формира у учениците усещане за социална принадлежност, уважение към към другит и различните, противодействие на агресията и насилието.

Стратегически цели на училището са:

I - Да формира младия българин , като гражданин на демократично общество – българско и европейско; като свободна, морална и инициативна личност с широка обща култура, уважаваща законите, правата на другите, техния език, религия и култура, познаваща и зачитаща националните и общочовешките ценности; - да развива интелектуалните възможности и комуникативните способности на личността, нейната индивидуалност и самостоятелност;

II - Да осигури съвременност и адекватност на образователно възпитателния процес, привличайки обществени и външни ресурси, участвайки в национални и международни програми и проекти.

III – Да повиши ефективността на управление, както и материална и технологична обезпеченост на училището.

ПОДЦЕЛИ

• Патриотично възпитание и изграждане на национално самочувствие, толерантност и интеркултурен диалог

• Здравно образование – Развитие на училищната политика към комплексно здравно образование, включващо всички възрастови групи и класове, ориентирано към превенция на тютюнопушенето, злоупотребата с алкохол и наркотици и насочено към развитие и подкрепа на здравословен начин на живот;

• Гражданско образование – усвояването на базисни умения за разбиране и стратегии на отговорно поведение в гражданското общество;

• Противопоставяне на насилието в училище- Противодействие на училищния тормоз, мирно решаване на конфликти.

• Осмисляне на свободното време на учениците

VI. ПЛАН НА ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ, ЗАДАЧИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА УЧЕБНАТА 2024/2025 г.

Повишаване на качеството и ефективността на училищното образование и подготовка.

1. Издигане качеството на обучение по всеки учебен предмет и съществено повишаване нивото на познавателните умения, адаптирани към различни форми и начини за практическо прилагане на учебното съдържание и овладяване на компетентности.

2. Издигане равнището на подготовката по български език и литература. Акцент върху грамотността (български език и математика).

3. Утвърждаване на чуждо езиковото обучение по английски език език от ПГ до 7 клас.

4. Осъществяване на допълнителна работа с учениците. Откриване на заложбите на всяко дете и насочване на развитието му в област, в която то ще изяви най-добре своя потенциал. Развиване и подобряване на индивидуалната и диференцирана работа с учениците.

5. Демократизиране и хуманизиране на дейността в училище с цел постигане на висока успеваемост от страна на учениците.

6. Насърчаване на публичните изяви на учениците.

7. Едносменен режим на обучение чрез реализиране на целодневно обучение за учениците от 1 до 7 клас.

8. Реализиране на гражданско и здравно образование, изграждане на навици за здравословен начин на живот в детска възраст

9. Прилагане на подходи, основани на демократични принципи и развити образователни модели, свързани с повишаване успеваемостта на учениците в обучението:

- поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал
- използване на иновативни педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания;
- реализация на дейности за повишаване на резултатите от външното оценяване;

10. Привеждане дисциплината на учениците в съответствие с новите обществени реалности.

11. Стриктно спазване на изискванията:

- за безопасност на труда и правилника за вътрешния ред, водещи закони и наредби, свързани с образованието, опазване на живота и здравето на децата;
- на заложените основни принципи в „Етичен кодекс за работа с подрастващи";
- за превенция на различни форми на дискриминация сред учащи, педагогически и непедагогически персонал;
- за здравословни и безопасни условия на обучение, възпитание и труд;

12. Използване на създадени видеоматериали и интерактивни уроци.

13. Повишаване на социалните умения на учениците чрез подпомагане на физическото, социалното и личностното им развитие.

14. Реализиране превенция на насилието и агресията сред учениците и утвърждаване на позитивни модели на поведение.

15. Подкрепа на изявата и развитието на даровитите деца и ученици.

16. Засилване на възпитателната работа с учениците с оглед пълноценно личностно развитие.

17. Разширяване и стимулиране на формите за обучение и възпитание в дух на демократично гражданство и патриотизъм, здравно и екологично възпитание, потребителска култура, физическа активност и спорт.

18. Подобряване сътрудничеството с обществения съвет.

19. Реализиране на положителна училищна атмосфера, влияеща благоприятно върху развитието на учениците.

20. Разширяване на използването на електронно учебно съдържание

Усъвършенстване системата за квалификация и перманентно обучение

1. Усъвършенстване на създадената система за квалификация, повишаване личната квалификация от всеки учител. Провеждане на въвеждаща, поддържаща и надграждаща квалификация на педагогическия екип и административен персонал.

2. Използване на разнообразни форми на квалификационна работа – проблемна група, практикум, тренинг, семинар, лектория, дискусия, участие в научнопрактическа конференция, информация от библиотека, интернет.

3. Създаване на възможност за повишаване на постигнатата професионално квалификационна степен за всеки член на педагогическия екип.

4. Повишаване ефективността на педагогическия контрол. Повишаване на изискванията към работата на учителя чрез засилване на вътрешно-училищната контролна дейност.

5. Квалификация на учителите по въвеждането на нови учебни програми.

6. Усъвършенстване на уменията на учителите за работа с приложни компютърни програми и изготвяне на продукти, предполагащи интегрирането на отделни предметни области и между предметни връзки чрез интерактивни методи на преподаване и информационните технологии.

7. Разширяване и усъвършенстване на моделите и формите за контрол.

8. Усъвършенстване на условията и реда за провеждане на вътрешното оценяване, в това число квалификация на учителите за прилагане на нови форми за оценяване на знанията и уменията на учениците.

9. Създаване на условия за квалификация на учителите за използване на различни форми и начини за практическо прилагане на учебното съдържание.

Утвърждаване на училището като научно, културно и спортно средище

1. Изпълнение на „Иновативния модел" на училището свързан с организация, провеждане и реализиране на творчески ателиета.

2. Приемане и изпълнение на ежегодна програма за извънкласни и извънучилищни дейности, които спомагат за по-добрата организация на свободното време и са насочени към емоционалната интелигентност на учениците и личностните интереси на учениците.
3. Своевременно информиране и стимулиране на учениците за участие в детски конкурси от регионален, национален и международен характер.

4. Участие на училищни формации и индивидуални участници в различни по рода си изяви.

5. Организиране на спортни състезания по различни видове спорт.

6. Организиране на културни празници в училището.

7. Повишаване на социалните умения на учениците чрез подпомагане на физическото, социалното и личностното им развитие.

8. Участие в дейностите от Националния календар за извънучилищни дейности и Националния спортен календар на МОН.

Осигуряване на стабилност, ред и защита на децата в училището

1. Стриктно спазване системата на дежурство в училище, осъществяване на самоконтрол чрез създаване на комисии по спазването на дежурството.

2. Подготовката на училищните нормативни актове да е съобразена с целта - постигане на яснота и стабилност на училищната организация.

3. Засилен контрол по изпълнение дейностите, свързани с осигуряване безопасни условия на обучение, дейността на комисията по безопасност на движението, противопожарна охрана, гражданска защита и провеждане часа на класа.

4. Изготвяне и реализиране на ежегодна здравно-образователна програма.

5. Спазване на Правилника за осигуряване на здравословни и безопасни условия на обучение и труд в училището.

6. Възпитаване на умения и поведение при кризи и екстремни ситуации. Периодично провеждане на практическо обучение – проиграване на основни бедствени ситуации (земетресение, наводнение, пожар, производствена авария, терористичен акт).

7. Обучение на учениците за действия при бедствия, аварии, катастрофи и пожари със заложени теми в часа на класа.

8. Реализиране на дейности за превенция на тютюнопушенето и употребата на алкохол, употребата на наркотици, на насилието над и между деца в училището.

9. Създаване на подкрепяща среда за децата и ученици, осигуряваща превенция на актовете към агресия и насилие.

10. Възпитаване на устойчиви навици и умения за здравословно хранене. Прилагане на европейска схема и национално участие за предоставяне на плодове, зеленчуци и мляко.

11. Организиране на информационни кампании чрез тематични изложби, брошури, плакати и видеофилми, свързани със здравословното хранене.

12. Изграждане на навици за здравословен начин на живот.

13. Изпълнение на плана „Час на класния" свързан с провеждане на обучението по безопасност на движението.

Взаимодействие с родители и създаване на активни връзки за сътрудничество с общественост и заинтересованите институции

1. Стриктно спазване на Правилника за дейността на училището.

2. Постоянна връзка с родителите на децата и осигуряване на възможности за периодичното им гостуване в училище.

3. Изграждане на съдържателен и многообразен образователно-възпитателен процес.

4. Планиране на съвместни дейности с родителите по време на тяхното пребиваване на територията на училището.

5. Периодично предоставяне на информация на родителите от педагогическият екип периодично и своевременно ще предоставя информация:

- за успеха и развитието на учениците в образователно-възпитателния процес;
- за спазването на училищната дисциплина;
- за уменията на децата за общуване с учениците и учителите и за интегрирането им в училищната среда;

6. Поддържане на сътрудничество с:

- РУО и МОН;

- Областна администрация и Общинска администрация
- Районно полицейско управление и Детска педагогическа стая ;
- Отделите за ЗД по места;
- Медии, неправителствени организации, културни институции;
- Близки по начин на работа, цели и стратегии училища в България и чужбина;
- Дарители и спонсори;

Създаване на условия за личностна изява, инициатива и творчество на учениците

1. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез учебно възпитателните програми - образователната, менторска и творческа:
- Иновативен модел за творческа работа
- състезания, екскурзии с образователно-възпитателна цел, участие в олимпиади, изложби, спортни форуми;
- отбелязване на тържествени събития и ритуали от националния и религиозния календар;
- участие в обявени регионални и национални конкурси и състезания.

2. Осъществяване на извънкласни и извънучилищни дейности, които спомагат за по-добрата организация на свободното време и са насочени към развитие на творческия потенциал на учениците.

3. Активно съдействие, стимулиране и подпомагане инициативите на учениците от педагогическия екип.

4. Избор на иновативни и съдържателни форми за представяне на резултатите от работата с децата пред родителите.

5. Информиране и стимулиране на учениците да участват в конкурси, състезания, олимпиади.

6. Осигуряване на възможности за развитие на интересите и способностите на учениците чрез обучение извън задължителното учебно време и ангажиране на свободното им време.

Подобрения във външната и вътрешна среда на училището

1.Подобрения във външната среда:
- Поддръжка на училищния двор.

- Подобряване на условията за ученически спорт и нормалното провеждане на учебните часове по физическо възпитание и спорт.
- Изграждане на ограда.
- Поддръжка на местата за почивка.

2. Подобрения във вътрешната среда: Дългосрочно планиране на дейности за подобряване на средата, в която се работи – кабинети, класни стаи, коридори, фоайета, столова и пр.

- Промяна облика на кабинетите и класните стаи в училището. Всеки учител с помощта на училищното ръководство, реализира дейности за подобряване на интериора на работната среда.
- Изграждане на по-високо ниво на технологично развитие за осъществяване на интерактивно обучение.

- Изграждане на система за видео наблюдение.

3. Изграждане на модерна ИКТ среда:

- Развитие на благоприятна среда за развитие на електронно образователно съдържание.
- Осигуряване на ефективна ИКТ среда за съхраняване и използване на електронно съдържание.
- Активно използване на иновативни технологии в образованието реализирано в училището (интерактивни дъски, специализирани ИТ приложения по предмети - музика, технологии и чужди езици.

Финансово обезпечаване на дейностите

1. Финансиране от държавата
2. Собствени средства
3. Чрез кандидатстване по проекти
4. Средства от дарители и спонсори
5. Собствен труд за осъществяване на вътрешни текущи ремонти и естетизиране на помещения

VII . ПРОГРАМНА СИСТЕМА ЗА ПОДГОТВИТЕЛНА ГРУПА

Предучилищното образование, като част от организираната социално-педагогическа система, е необходимо да отговори на новите изисквания, пред които е поставено обществото ни. Това е времето, в което се дава равен старт на децата, полагат се основите на цялостното развитие на личността и се провокира и оформя интелектуалните и творчески заложби на детето. Изграждат се умения за собствен избор, критично мислене и плавно навлизане в началното училище. Усилията на педагога трябва да бъдат насочвани към собствен избор на подходи, ориентирани към развитието на детето, осигуряващи поставянето му в център на образователно-

възпитателния процес, водещ до утвърждаване на детската значимост и достойнство.Стратегическото планиране позволява подготвителната група да затвърди своята динамична структура и познае от къде и как да започне да изпълнява мисията си.

МИСИЯТА на нашата подготвителна група е да постави основите в личностното развитие на бъдещите граждани на Европа, съхранили своята национална, културна и родова идентичност. Да формира децата като личности на 21-я век - рационални, с критическо мислене и творчески нагласи, притежаващи богата еродиция и обща култура, знания, умения, компетенции, позволяващи взаимодействието с околната среда.

ВИЗИЯ – подготвителната група е място, където децата се чувстват щастливи, защитени, разбирани и подкрепяни. Тя им осигурява равен шанс, качествено възпитание и образование чрез съчетаване на добрите традиции и модернизация на процесите.

ЦЕННОСТИ:

1. Организиране на учеща среда, демонстриране на уважение към културните или етнически различия.

2. Осигуряване на условия за методическа помощ за постигане на високи резултати на база индивидуалните особености на децата и техния стил на учене.

3. Включване на педагога в различни форми за повишаване или поддържане на базовата си квалификация.

ГЛОБАЛНА ЦЕЛ:

Поддържане на високо качество и ефективност на учебно-възпитателния процес, в съответствие с изискванията на ДОС и стратегията на МОН за развитие на образованието в Република България за отваряне на европейското образование към света.

Подцели

- Формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене преди постъпване в първи клас.
- Полагане основите за учене през целия живот, като се осигурява познавателното, езиковото, социалното и емоционалното развитие на децата, отчитайки значението на играта в процеса на ученето;
- Създаване на условия за формиране на положително отношение към училището и мотивация за учене - важни фактори за успех в подготвителна група.
- Дейност, насочена към осигуряване физически и емоционален комфорт у детето.
- Мотивиране на бъдещия първокласник и осигуряването на отличната му обща и специална подготовка;

- Квалификационно усъвършенстване на учителя:
- По-голяма мотивираност сред родители и деца за продължаване на обучението във всички етапи на образованието.

Механизъм на взаимодействие между участниците в предучилищното образование, съгласно чл. 2, ал.2 от Закона за предучилищното и училищното образование участници в образователния процес са децата, учениците, учителите, директорите и другите педагогически специалисти, както и родителите:

1. Създаване на условия и предпоставки за отговорно отношение на родителите към обучението на децата им.

2. Възможно най-често присъствие на родителите и Обществения съвет в процеса на предучилищното образование;

3. Координация и сътрудничество с дирекция „Социално подпомагане“, отдел „Закрила на детето” по места;

VIII ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Постигането на стратегическите и оперативни цели в посочения три годишен период, е обвързано с приемането и гласуването на педагогически съвет на План за изпълнение на дейностите, включващ времеви график и отговорни лица за изпълнение на конкретните дейности. Очакваните резултати са обвързани с редица съпътстващи процеси в хода на реформата в образователната система в България, което ги прави трудно прогнозируеми. Те се превръщат в желано състояние, което ангажира всеки представител на образователната институция с поемане на конкретна отговорност за всяка една от дейностите, залегнали в плана. Мониторингът по изпълнение на предвидените в плана дейности е приоритет на ръководството на училището с активното участие на обществения съвет като орган за граждански контрол.